

OPONENTSKÝ POSUDEK

na rigorózní práci Mgr. Jana Vody „Vybrané atributy současné základní školy z hlediska požadavků školské reformy“

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2006, 72 stran textu, literatura a přílohy.

1. Základní charakteristika posuzované práce

Rigorózní práce je věnována vysoce aktuální problematice současné kurikulární reformy na poli základního školství. V centru pozornosti jsou možnosti a meze inovačních procesů v souvislosti se zaváděním Rámcového vzdělávacího programu a tvorbou Školních vzdělávacích programů. Klíčovou otázkou je, jak je současná česká základní škola, konkrétně její učitelé a ředitelé, připraveni na zásadní změnu kurikulárního paradigmatu, jak ji přijímají a jak aktivně jsou ochotni se angažovat v její realizaci.

Rigorózní práci považuji za příspěvek k rozvoji didaktické teorie a za cenný vklad do probíhajících transformačních procesů v oblasti, kde jsme teprve na samém začátku realizace reformních snah (autor fundovaně analyzuje teoretická východiska a širší souvislosti, přibližuje konkrétní problémy školské praxe, názory a postoje učitelů a ředitelů apod.).

V další části posudku budou analyzovány hlavní přednosti práce i kritická místa a konkrétní připomínky.

2. Pozitivní rysy práce

Text je myšlenkově bohatou studií psanou kultivovaným jazykem. Velmi pozitivně hodnotím odvážný výběr náročného tématu práce i způsob jeho zpracování.

Vysoce hodnotím empirický výzkum, především originální nápad mapovat školní realitu v časově mimořádně zajímavém a neopakovatelném období kurikulární reformy. V současné době existuje velmi málo prací, které s oporou o empirický výzkum analyzují transformační procesy na úrovni školy a jednotlivých učitelů.

Oceňuji také metodologický přístup - jsou triangulovány výsledky výzkumů ze třech úrovní, celorepublikové (více než tři tisíce základních škol hodnocených ČŠI), lokální (šetření mezi 60 řediteli základních škol) a případové studie jedné školy.

Vysoce oceňuji konstrukci dotazníku pro ředitele, nápaditě zvolené otázky, na výborné úrovni je také jejich grafické zpracování. O odborné erudovanosti autora svědčí také velmi vhodně zvolené parametry pro obsahovou analýzu výročních zpráv ČŠI a kritéria pozorování výuky v případové studii (zde bych jen zařadila navíc podle mého názoru klíčový parametr – míra aktivity žáků s odkazem na činnostní pojetí vyučování).

Kladem práce je také kvalita interpretace získaných údajů a fundované zobecňující komentáře autora.

3. Kritické připomínky a náměty k diskusi

K dizertační práci nemám žádné zásadní připomínky, spíše jde o dílčí náměty, event. diskutabilní aspekty a náměty k diskusi u obhajoby. Přestože jsem velmi pozitivně hodnotila provedený výzkum (obsahové zaměření, metodologii, způsob prezentace výsledků), mám k němu i připomínky, spíše formálního rázu – ke způsobu prezentace, strukturaci částí textu. Metodologické kapitoly (6. a 7.) měly být lépe strukturovány a podrobněji propracovány. V 6.

kapitole „Výzkumný problém a předkládané hypotézy“ je naznačen kontext výzkumu a uveden poměrně obecně formulovaný cíl, chybí však konkrétní výzkumné otázky a hypotézy. V 7. kapitole měly být podrobněji popsány použité výzkumné metody (konstrukce dotazníku, typ otázek, způsob zpracování, u metody pozorování především kritéria pozorování, způsob záznamu apod.). Nevhodně jsou v této kapitole zařazeny hypotézy výzkumu (patří do předcházející kapitoly). Mnohé z toho, co chybí v 6. a 7. kapitole, je zařazeno v 8. kapitole (např. 8.1, zejména prezentace klíčových kategorií, parametrů obsahové analýzy inspekčních zpráv, úvodní pasáže části 8.2). Do části věnované výsledkům výzkumu už v žádném případě nepatří teoretický výklad (např. definice výukového cíle – s. 51).

Přestože celkové zpracování výsledků výzkumu je na velmi dobré úrovni, mám připomínky k nepřehledné prezentaci jejich části – sonda mezi řediteli (text 8.3). Domnívám se, že k lepší orientaci čtenáře v textu by prospělo nejdříve prezentovat odpovědi na jednotlivé otázky dotazníku (postupně) a teprve potom se vyjádřit souhrnně k tomu, zda se na jejich základě jednotlivé hypotézy potvrdily či nikoliv. U otázky č.9 z dotazníku pro ředitele nerozumím položce chybná filozofie (školy, kurikulární reformy ..?). Upozorňuji na chybné použití přívlastku „vertikální“ ve výčtu parametrů na s. 54.

K diskuzi dávám otázku vhodnosti termínů evoluce a revoluce v kontextu rigorózní práce. Zajímalo by mě také, jaké podmínky pro úspěšnou realizaci kurikulární reformy považuje autor za klíčové, v čem vidí hlavní limity a jaké důsledky z toho plynou pro systém vzdělávání učitelů.

4. Závěr

Rigorózní práce má výbornou úroveň z hlediska obsahového zpracování i formální prezentace. Je příspěvkem k rozvoji didaktické teorie, přináší cenné podněty pro proměny základního vzdělávání v kontextu současné kurikulární reformy. Práce podle mého názoru splňuje stanovené požadavky a proto navrhuji, aby po úspěšné obhajobě byl Mgr. Janu Vodovi přiznán titul PhDr.

V Praze 15.8.2006

Doc.PhDr. Vladimíra Spilková, CSc.
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze